

Djurhållning nära tätbebyggelse

Rapport 2009

Innehåll:	Sida
• Uppdrag	3
• Resultat	4
• Förslag till policy	4
Sammanställning av olika rekommenderade avstånd	4
Domar och lagstöd vid beslut	6
• När krävs bygglov?	7
• Allergifrågan	8
• Källor	9
• Bilaga 1: Sammanställning av kommunernas policy	
• Bilaga 2: Kalmar kommuns information	

• Uppdrag

I verksamhetsplanen för Miljösamverkan Sydost 2009 fick arbetsgruppen i uppdrag att ta fram:

- ett förslag till policy för avstånd mellan djurhållning och bebyggelse
- en sammanställning av domar för både PBL och MB inom området
- utreda frågan om bygglov
- lagstöd vid ”förbud”
- belysa problematiken kring hållande av djur i närhet av bostäder

Arbetsgruppen har sammanställt kommunernas olika policys avseende avstånd mellan olika djur och bebyggelse och konstaterar att det ofta är avstånden mellan hästhållning och bebyggelse som anses vara svårare att handlägga vid planeringen. Detta har medfört att denna fråga har fördjupats i rapporten.

Under 2009 har arbetsgruppen förgäves väntat på Boverkets råd/rekommendationer inom området hästhållning för att kunna föreslå en länsgemensam policy.

Arbetsgruppen har av styrgruppen och Tillsynsväglednings/referensgruppen fått i uppdrag att, utöver att lämna ett förslag till policy, sammanställa befintliga policys hos kommuner och länsstyrelser samt göra en fördjupning inom allergifrågan.

Deltagare i arbetsgruppen till projektet ”Djurhållning nära tätbebyggelse” under 2009:

Jessica Dahl, Nybro kommun

Kerstin Erlandsson, Länsstyrelsen i Kalmar län

Daniel Johansson, Hultsfreds kommun

Anette Nygren, Borgholms kommun

Karen Jensen, Miljösamverkan Sydost

Under arbetets gång har övriga kommuner och länsstyrelser inom Miljösamverkan Sydost fått rapportförslaget på remiss.

• Resultat

Förslag till policy

Arbetsgruppen anser sig inte ha tillräckligt med underlag eller kunskap för att kunna föreslå en egen policy utan hänvisar istället till Socialstyrelsen (Meddelandeblad 2004 om hästhållning)samt förslag till rekommendationer från Länsstyrelsen i Skåne (2004) och Länsstyrelsen i Blekinge(2008). Länsstyrelsen i Skåne har endast hästar med i sina rekommendationer medan Blekinge räknar med djurenheter.

Länsstyrelsen i Skåne län rekommenderar generellt dubbelt så stora avstånd som Länsstyrelsen i Blekinge län. Länsstyrelsen i Blekinge anger att anledningen till skillnaden i rekommendation beror på att topografin i Skåne och Blekinge skiljer sig väsentligt.

Sammanställning av olika rekommenderade avstånd

Det är många myndigheter som vägleder i ärenden med djurhållning utifrån var sitt perspektiv.

	År	Namn	Djurhållning i lantbruk	Hästar
NV	1989	AR(upphävda)	100 djurenheter > 500 m	
Socialstyrelsen	1991	Infoblاد		200 m (hästhållning)
Boverket	1995	Plats för arbete	500 m till djurhållning lantbruk	500 m till ridanläggningar
Socialstyrelsen	2004	Meddelandeblad	200 m	200 m

Socialstyrelsen anger i Meddelandebladet om hästhållning (2004) att avståndet på 200 m mellan djurhållning och bebyggelse inte bör understigas med hänsyn till olägenhet som lukt, flugor och buller samt allergirisk. I rekommendationen tas ingen hänsyn till antalet djur.

Jordbruksverket, som tagit över frågan från Naturvårdsverket (AR inom området har upphävts), anger att inga riktlinjer tagits fram men att arbetet pågår tillsammans med Boverket.

Naturvårdsverket rekommenderar i de nu upphävda råden från 1982 och 1989 ett avstånd på 500 m till anläggningar med över 100 djurenheter.

Boverket har länge flaggat att nya rekommendationer är på gång och uppger att dessa kommer att vara klara under hösten 2009.

Länsstyrelserna i Skåne och Blekinge län har tagit fram följande riktlinjer:

LST Skåne, 2004:

Hästantal:	>100 hästar	30-100	10-30 hästar	1-10 hästar
Stall + gödsel	200-500 m	200 m	100-200 m	100 m
Hästar vistas	200 m	100-200 m	50-100 m	50 m

LST Blekinge, 2008:

Djurenheter	>50 djurenheter	10-50	<10
Stall + gödsel	200 m	75-200 m	50 m
Djurenheter vistas	100 m	50-100 m	25 m

Båda Länsstyrelser påpekar att förslagen till riktlinjer för avstånd måste anpassas till varje planeringssituation och anger parametrar som måste beaktas. Läs om detta i följande dokument:

Länsstyrelsen i Skåne län: Hästar och bebyggelse

http://www.m.lst.se/NR/rdonlyres/8F08B956-4952-4FE9-8E0B-5EA3E68ADFA3/122799/hastar_bebyggelse.pdf

Länsstyrelsen i Blekinge län: Djurhållning och bostäder

<http://www.lansstyrelsen.se/NR/rdonlyres/4AA6266D-7F2F-4C71-BD82-D8A05F988690/0/Djurh%C3%A5llning.pdf>

Länsstyrelsen i Kalmar län anser att geografin och övriga förhållanden i Kalmar län generellt sett mer liknar Blekinge än Skåne, och därför bör Länsstyrelsens i Blekinge riktlinjer vara mer applicerbara på förhållandena i Kalmar län. Av de problem som kan uppstå när bostadsbebyggelsen närmar sig verksamheter med djur eller tvärtom är oftast olägenheter med lukt, flugor och gödselhantering det som styr avståndet snarare än allergiproblematiken. Samtidigt är det svårt att komma med generella riktlinjer då omständigheterna varierar från fall till fall.

- **Domar och lagstöd vid beslut**

Både Plan och bygglagen (PBL) och Miljöbalken (MB) reglerar djurhållning. PBL vad avser val av plats och uppförande av stallbyggnader och byggnader nära stall, medan MB innehåller regler som prövar förhållanden vid befintlig och kommande verksamhet (exempelvis val av plats/luktolägenhet).

Förprovning av djurstallar avsedda för ett visst antal djur görs av länsstyrelsen med stöd av Djurskyddslagen. Djurskyddslagen medger inte provning av stallets läge.

Läs mera om ovanstående lagar i Länsstyrelsens i Skåne kapitel om lagperspektiv s.7.

Överklagade beslut tagna med stöd av MB prövas i vissa fall slutligen av Miljööverdomstolen.

Det går inte att dra några slutsatser om avstånd mellan djurhållare och bebyggelse vid genomgång av Miljööverdomstolens senaste domar inom området. Alla domslut tar hänsyn till förhållanden i det enskilda fallet. Av de domslut vi har läst har hänsyn alltid tagits till om djurhållningen funnits tidigare eller är en nyetablering och till antalet djur. Högre krav ställs vid en nyetablering och avstånden bebyggelse/stall sänks vid hållande av få djur.

Förbud mot djurhållning har tagits med stöd av MB 2:3, 2:6 samt 9:3 samt även med stöd av lokala hälsoskyddsföreskrifter/kommunala föreskrifter.

Överklagade beslut tagna med stöd av PBL prövas i vissa fall slutligen av Kammarrätten (efter provningstillstånd).

Vid genomläsning av Kammarrättens domar 2005-2009 kan vi inte dra några slutsatser gällande avstånd från bebyggelse till djurhållning. Kammarrätten bedömer utifrån det enskilda fallet.

Förbud mot uppförande av stallbyggnader har tagits med stöd av PBL 3 kap 1 §, 2§.

Sammanställningar av domar finns i följande dokument:

Socialstyrelsen: Ett urval av rättsfall inom hälsoskyddsområdet

<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/081673DA-4625-44AE-B85B-787ED95B3235/7211/20071013.pdf>

Socialstyrelsens meddelandeblad om hästhållning:

<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/07CBE73C-7399-4AB2-86DC-74A5AA7A85AC/13059/200412Hasthallning3.pdf>

Dessutom kan de senaste domarna inom området sökas på Tillsyns- och föreskriftsrådets hemsida <http://tofr.naturvardsverket.se/> > domar.

På Boverkets hemsida kan man bl.a. leta fram senaste domar från Kammarrätterna och Regeringsrätten.

<http://www.boverket.se/Lag--ratt/Rattsfall/>

- **När krävs bygglov eller byggnmälan enligt PBL?**

Stall = byggnad för djur
Ladugård = byggnad för foder och/eller djur

Arbetsgruppen har kommit fram till följande svar angående bygglov av stallar.

Fastighetstyp	Krävs bygglov?
Nytt boningshus?	JA, bygglovsplikt gäller överallt
Ny ekonomibygnad för jordbruk (=ladugård/stall)	
Inom detaljplan	JA
Utanför detaljplan	NEJ*
Ny komplementbyggnad (stall) till en- och tvåbostadshus med plats för 2-3 hästar	
Inom detaljplan	JA, bygglov krävs
Utanför detaljplan men inom samlad bebyggelse	JA
Utanför detaljplan och utanför samlad bebyggelse	JA om mindre än 4,5 meter från annan fastighet och berörd granne inte medger åtgärden, annars lovfritt
Krävs bygglov för gödselbrunn på lantbruk?	NEJ, men frågan regleras av MBs bestämmelser
Krävs bygglov för gödselplatta/-stack vid boningshus?	NEJ, men frågan regleras av MBs bestämmelser

* Bygglov krävs för lantbrukets ekonomibygnader om verksamhetens omfattning och inriktning avviker från befintlig verksamhet och därför är att betrakta som ett fristående företag. Läs mera i bilaga 2 i Länsstyrelsens i Skåne underlag.

- **Allergi**

Länsstyrelsen i Skåne län har i sin rapport ”Hästar och bebyggelse” gått igenom de rekommendationer som funnits sedan tidigare och även det kunskapsunderlag rekommendationerna bygger på.

I början av 2000-talet gjordes en studie i Stockholm och en i Uppsala som mätte hur långt från en hästanläggning man kan mäta förekomst av hästallergen. I studien från Uppsala konstaterades att man under vissa förhållanden kan mäta upp låga halter av hästallergen så långt som 500 meter från hästverksamheten samt att halterna av hästallergen i luften inte bara påverkas av avståndet utan även av omgivningens topografi. Skog och stora byggnader fångar upp allergen så att halterna i luften sjunker fortare än om det är öppen terräng. Man konstaterar dock att det återstår att skaffa sig kunskap om vilket avstånd som är kliniskt relevant för en allergiker.

Astma- och Allergiförbundet menar i ett remissvar till Länsstyrelsen i Skåne län skrivet 2004 att skyddsavstånd till bostads- och fritidsområden, skolor, dagis och offentliga lokaler alltid ska vara 500 meter från stallar, hästgårdar, ridbanor/paddock, hagar och ridstigar. Man påtalar att i synnerhet områden där barn tvingas vistas en stor del av sin vakna tid ska ha ett skyddsavstånd på 500 meter till hästar. Yttrandet i sin helhet kan läsas här: http://www.astmaoallergiforbundet.se/remissvar_mer.aspx?id=73.

År 2006 genomförde IVL Svenska Miljöinstitutet en studie på uppdrag av Åbytravet där syftet var att bestämma storleken på emissionen av allergener från Åbytravet och därefter beräkna spridningen av hästallergen. Slutmålet var att ange ett rekommenderat skyddsavstånd mellan de planerade bostäderna och Åbytravet som dessutom inkluderade arrangemang med skärmar och planteringar. Denna studie har legat till grund för projektet nedan.

IVL Svenska Miljöinstitutet AB håller för närvarande på att utveckla metoder för att kunna beräkna belastningen av hästallergener runt stall och ridhus. Projektet har till syfte att ta fram bättre metoder för att bestämma emissionsfaktorer för hästallergen från ridhästar. Erfarenhet från spridning av partiklar (allergen sprids med partiklar) visar att lokala haltnivåer till mycket stor del styrs av den lokala meteorologin. När det blir möjligt att uppskatta emissioner från hästar på ett relevant sätt kommer det även vara möjligt att med hjälp av spridningsmodeller beräkna fördelningsmönster av allergenhalten runt ridanläggningar. Man kan därmed även ge mer specifika och lokalanpassade rekommendationer om lämpliga avstånd mellan ridanläggningar och bebyggelse. I projektet, som delfinansieras av Stiftelsen Svensk Hästforskning, samarbetar IVL med institutionen för arbets- och miljömedicin vid Uppsala universitet. Fortfarande återstår frågan om vilka nivåer av allergen som är kliniskt relevanta för allergiker. Där hoppas man att institutionen för arbets- och miljömedicin vid Uppsala universitet ska kunna hjälpa till att ta fram riktlinjer baserat på de halter av hästallergen som förekommer på allmänna platser, i allmänna kommunikationer etc. För mer information kontakta: Marie Haeger-Eugensson, IVL: marie.haeger@ivl.se

- **Källor**

Länsstyrelsen i Skåne län: Hästar och bebyggelse

http://www.m.lst.se/NR/rdonlyres/8F08B956-4952-4FE9-8E0B-5EA3E68ADFA3/122799/hastar_bebyggelse.pdf

Länsstyrelsen i Blekinge län: Djurhållning och bostäder

<http://www.lansstyrelsen.se/NR/rdonlyres/4AA6266D-7F2F-4C71-BD82-D8A05F988690/0/Djurh%C3%A5llning.pdf>

Socialstyrelsen: Ett urval av rättsfall inom hälsoskyddsområdet

<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/081673DA-4625-44AE-B85B-787ED95B3235/7211/20071013.pdf>

Socialstyrelsens meddelandeblad om hästhållning:

<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/07CBE73C-7399-4AB2-86DC-74A5AA7A85AC/13059/200412Hasthallning3.pdf>

Brännström, Johan och Lena Elfman, 2003: ”Spridning av hästallergen från stall i luft- och dammprover”. Arbets- och miljömedicin, Uppsala, rapport nr 7/2003.

Häger- Eugensson, Marie och Lena Elfman, 2006: ”Beräkning av hästallergener runt Åbytravet, Göteborg”. IVL Svenska miljöinstitutet, Allergena. IVL rapport B1696.

BILAGA 1

Sammanställning över hur man arbetar i Kalmar läns kommuner (sid 1/3)

Kommun	Nybro kommun	Torsås kommun	Emmaboda kommun
Kontaktperson	Jessica Dahl	Annette Hansell	Kristina Persson
Rutiner saknas för avstånd djur-planerad bostad (x)			x
Rutiner finns för avstånd djur-planerad bostad: (X)	x	x	
Finns i form av riktlinjer? ja/nej	Ja som riktlinje för förhandsbesked för byggande av enbostadsbostadshus inom icke planlagt område antagen av SBN	Ja, Nämnden har antagit Länsstyrelsen i Blekinges rapport "Djurhållning och bostäder", som riktlinjer för respektavstånd vid bedömningar av ärenden vid djurhållning i anslutning till bostäder och bebyggelse.	
Finns i form av policy? ja/nej	Nej	Nej	
Policyen med i ÖP? ja/nej	Inte riktlinjen men områden lämpliga för hästhållning finns utpekade	Nej	
Annan form?	Nej	Nej	
Vilka djur omfattas? Djur och avstånd!	Hönsuppfödning: 500 m, Häststall: 50 m, Kennel: 200 m, Övr djurhållning får bedömas från fall till fall.	Häst, får, nöt, gris och fjäderfå. (Samma avstånd som i Blekinges rapport)	
Informationsmaterial? Ja/nej	Nej	?	?
Vimmerby och Högsby har ej svarat på dessa frågor			

Sammanställning över hur man arbetar i Kalmar läns kommuner (sid 2/3)

Kommun	Hultsfred	Oskarshamn	Västervik
Kontaktperson	Daniel Johansson	Kristina Erlandsson	Nils Rydström
Rutiner saknas för avstånd djur-planerad bostad (x)		X	
Rutiner finns för avstånd djur-planerad bostad: (X)	X		X
Finns i form av riktlinjer? ja/nej	Ja, Mbn har antagit riktlinjer som stöder sig på och liknar Länsstyrelsen i Blekinges rapport "Djurhållning och bostäder". Dessutom finns tillståndskrav för viss djurhållning inom planlagt område	Nej	Nej
Finns i form av policy? ja/nej	Nej	Nej	Nej
Policyn med i ÖP? ja/nej	Nej, men i kommande ÖP förordas 200 meter från närboende vid nyetablering	Nej	Nej
Annan form?		Använder rekommendationer från Boverket och Socialstyrelsen	Rättsfall - Miljööverdomstol - regeringsrätt
Vilka djur omfattas? Djur och avstånd!	Lantbrukets djur +hästar (samma avstånd som i Blekinges rapport)	Hästfastigheter och lantbruk	Alla i princip - Miljö och byggärenden
Informationsmaterial? Ja/nej	Nej	Nej	nej

Sammanställning över hur man arbetar i Kalmar läns kommuner (sid 3/3)

Kommun	Gotland	Borgholm	Kalmar
Kontaktperson	Urban Åslund	Anette Nygren	Maria Eidrup
Rutiner saknas för avstånd djur-planerad bostad (x)			
Rutiner finns för avstånd djur-planerad bostad: (X)	x	x	x
Finns i form av riktlinjer? ja/nej	Ja	Ja	Ja
Finns i form av policy? ja/nej	Nej	Nej	Nej
Policyn med i ÖP? ja/nej	Nej	ja -lantbruket prioriteras	Nej
Annan form?			
Vilka djur omfattas? Djur och avstånd!	Mindre djurhållningar 9 hästar, 150 tackor, 75 nöt/Större: Yrkesmässig svinhållning och fjäderfåhållning g. Mer än 9 hästar osv.	Vid nyetablering närmare än 500 m kontaktas miljösidan. 300 m vid etablering vid lantbruk.	Se bilaga från Kalmar
Informationsmaterial? Ja/nej	Nej, material behövs		Se bilaga från Kalmar

INFORMATION

Avstånd mellan bostäder och djurhållning

När avståndet är litet mellan bostäder och djurhållning finns en risk för störningar i form av till exempel lukt, flugor eller allergier. Ibland kan störningarna vara så stora att de leder till inskränkningar i djurhållningen. För att minska risken rekommenderar vi nedanstående avstånd vid nybyggnation av bostad intill befintlig djurhållning och gödsel förvaring samt start- och utökning av djurhållning intill befintliga bostäder. Med bostad menar vi bostadshus och uteplatser och lektytor i närheten av huset. Lokaler som skola, förskola och vård jämställs med bostäder. Djurantalet är angivet för antal vuxna djur per stall respektive hage.

Djurslag/antal djur	Avstånd stall och gödsel /bostad (m)	Avstånd hage/bostad (m)	Bedömningsgrund
Hästar			
1-10	100	50	Lst Skåne *
11-30	100-200	50-100	Lst Skåne
31-100	200	100-200	Lst Skåne
>100	200-500	200	Lst Skåne
Får			
1-20	100	50	Egen bedömning
21-100	100-200	50-100	Egen bedömning
101-400	200-500	100	Egen bedömning
400	500	100	BPA **
Nötkreatur			
1-5	100	50	Egen bedömning
6-100	100-300	50-100	Egen bedömning
101-300	300-500	100-500	Egen bedömning
>300	500	500	BPA
Svin			
1-5	100	100	Egen bedömning
6-300	100-300	100-300	Egen bedömning
301-500	300-500	300-500	Egen bedömning
>500	500	500	BPA
Höns			
1-50	10-100	10-100	Egen bedömning
51-10 000	100-300	100-300	Egen bedömning
10 001-20 000	300-500	300-500	Egen bedömning
>20 000	500	500	BPA
Övriga			
Struts	100	50	Egen bedömning
Vilthägn	-	100	Egen bedömning

* Enligt rekommendationerna i "Hästar och bebyggelse, underlag för fysisk planering, Samhällsplanering, Skåne i utveckling 2004:17", Länsstyrelsen i Skåne.

** I skriften "Bättre plats för arbete", Boverkets allmänna råd 1995:5, BPA, finns ett generellt skyddsavstånd på 500 m till djuranläggningar som lantbruk, minkfarm och ridanläggning.

